

AYŞE YAMAÇ'IN ÇOCUK ROMANLARININ DİL ZENGİNLİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Halil KURU**

Özet

Çocuğun dil, kavram, zihin, sosyal ve kişilik gelişiminde çocuk edebiyatının önemli bir yeri bulunmaktadır. Çocuk edebiyatının ve günümüz çocuk edebiyatı yazarlarının amacı çocuğun dil becerilerini, hayal dünyasını, milli ve evrensel değerlerini, yaratıcılık gücünü, kitaba olan sevgisini geliştirmektir. Günümüzde nitelikli çocuk edebiyatı eseri veren yazarlardan biri de Ayşe Yamaç'tır. Araştırmanın amacı, Ayşe Yamaç'ın eserlerini, dil zenginliği açısından incelemektir. Bu araştırma, betimsel nitelikte bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak yapılmıştır. Örneklem olarak yazarın, "Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi" adlı yedi çocuk romanı ele alınmıştır. Bu eserler Türkçe dil zenginliği açısından atasözü, deyim ve kalıp sözlerinin kullanımı alt başlıklarında incelenmiştir. Yedi çocuk romanının tarandığı bu eserlerde, 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözü; 777'si farklı olmak üzere toplamda 1220 deyim ve 151'i farklı olmak üzere toplamda 355 kalıp söz kullanıldığı belirlenmiştir. Yedi eserde atasözü, deyim ve kalıp sözün toplamda 1599 kere geçtiği belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, yedi eserde atasözlerinin sınırlı sayıda ama deyim ve kalıp sözlerin çok fazla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Türkçe eğitimi ve öğretiminde çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış ve dil zenginliği açısından yeterli olan eserlerle karşı karşıya getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türkçe dil zenginliği açısından çocuklara uygun olan Ayşe Yamaç'ın eserleri öğretmenlere, ailelere ve çocuklara önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ayşe Yamaç, çocuk kitapları, atasözleri, deyimler, kalıp sözler.

STUDYING AYŞE YAMAC'S CHILDREN BOOKS IN TERMS OF LANGUAGE RICHNESS

Abstract

There is an important role of literature in child's language, concept, cognition, social and personality development. Children's literature and today's children's literature writers are developing the language skills, fantasy world, national and

* Bu makale, *Ayşe Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Türkçe Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinden elde edilmiştir.

** MEB, Türkçe Öğretmeni.

universal values, creativity power, love of the book, the child of the child. Today, one of the child literature authors who give qualified work is Ayşe Yamac. The aim of the study is analyzing the works of Ayşe Yamac in terms of language richness. This research is descriptive work so it was made based document analysis method. As the sample, the author's seven child novels "Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, İncili Kavak, Hayalet Peşinde, Bizim Evde Grev Var, Zümrüt Küpeler, Düşlerin Ötesi" were studied. It was analyzed in there subheads the use of proverbs, idioms and pattern words in terms of Turkish Language richness. It was determined that was used 24 proverbs in totaly but twenty two proverbs are different each others, 1.220 idioms in totaly but 777 idioms are different each others and 355 patterns words but 151 are different each others in these works. It was determined that proverb, idiom and pattern word were placed 1590 times in seven works. According the findings, It was emerged that proverbs were used in limited but idioms and pattern words were used too much in seven works. Turkish education and teaching should be brought face to face with works which are prepared considering the developmental characteristics of children and are sufficient in terms of language richness. In this context, Ayşe Yamaç's works which are suitable for children in terms of Turkish language richness are suggested to teachers, families and children.

Keywords: Ayşe Yamaç, Child Books, Proverbs, Idioms, Pattern Words.

1. Giriş

İnsan ömrünün genellikle 2-14 yaşları arasında geçen gelişme dönemine çocukluk çağı adı verilir. Çocuğun gelişim sürecini etkileyen ve ona estetik zevk kazandıran en önemli unsurlardan biri, dil ve edebiyattır. Bunun için çocukların estetik değeri olan, nitelikli metin ve eserlerle karşılaşması gerekmektedir. (Sever, 2003; Şimşek, 2006; Şirin, 2000; Yalçın ve Aytaş, 2012). Bu dönemde çocuğun dil, kavram, zihin, sosyal ve kişilik gelişiminde çocuk edebiyatının önemi ortaya çıkmaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocuğun dil becerilerini geliştirmesine yardımcı olmak, çocuktaki güzellik ve sevgi duygusunu ortaya çıkarmak, çocuğun hayal gücü gelişimine katkı sağlamak, çocuğun okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunmak, çocukların evrensel ve millî değerleri tanımalarına yardımcı olmak gibi önemli amaçları bulunmaktadır.

Çocuk edebiyatı şair ve yazarlarının bu amaçlar doğrultusunda eserler vermesi ve çocuğun dil, kavram, zihin, sosyal ve kişilik gelişimine katkı sağlaması gerekmektedir.

Şirin (2007), tarihi süreç içerisinde nitelikli çocuk edebiyatı yazarının 1980 sonrasında ortaya çıktığını vurgulamıştır.

Türk çocuk edebiyatında çocuk gerçekçiliğini dikkate alan eserlerin özellikle 1980 sonrasında arttığı söylenebilir. Bununla birlikte Türk çocuk

edebiyatının henüz istenilen seviyede olduğu söylenemez. İpşiroğlu (2008) Türk çocuk edebiyatının emekleme döneminde olduğunu ifade ederken Sever (2013) ise çocuk edebiyatı eserlerinin nicel artışına koşut niteliğinin arttığının söylenemeyeceğini ifade etmiştir.

Günümüzde nitelikli çocuk edebiyatı eseri veren birçok çağdaş çocuk edebiyatı yazarı bulunmaktadır. Bu alanda belli başlı çocuk edebiyatı yazarları olarak görülen birkaç isim şunlardır: Yalvaç Ural, Bestami Yazgan, Gülten Dayıoğlu, Fatih Erdoğan, Gülçin Alpöge, Ahmet Efe, Aytül Akal, Hasan Latif Sariyüce, Mavisel Yener, Mehmet Güler, Hamdullah Köseoğlu.

Çocuk ve gençlik edebiyatının günümüzdeki önemli temsilcilerinden biri de Ayşe Yamaç'tır. 1960 Afyon Emirdağ doğumlu olan Ayşe Yamaç, ilkokulu ve ortaokulu Emirdağ'da, liseyi Kütahya Öğretmen Lisesi'nde tamamlamıştır. Aydın Ortaklar Eğitim Enstitüsünde iki yıl okuduktan sonra Türkiye'nin çeşitli illerinde 21 yıl öğretmenlik yapmıştır. Yamaç, öğretmenlikte kazandığı gözlem ve tecrübelerini ilerleyen yıllarda yazar olarak eserlerine aktarmayı başarmış bir yazardır (www.ayseyamac.blogspot.com.tr adresinden 09.09.2017 tarihinde erişildi).

Yamaç, yazmaya ilk olarak dokuz yaşında şiirle başlamış, ortaokul ve lisede öyküler yazmış daha sonra sürekli yazmış ve yazdıklarını biriktirmiştir. İlk yayımlanan kitabı, “Yaşamı Sorgulama” adlı şiir kitabıdır. Bu kitap yetişkinlere yöneliktir. İlk yayımlanan çocuk kitabı ise “Bir Çocuğun Düşleri” adlı masal kitabıdır (Kuru, 2016).

“Ayşe Yamaç, edebiyat dünyasından da en çok Yaşar Kemal'den etkilenmiştir. Ayrıca Yaşar Kemal'in, Yamaç için dile getirmiş olduğu, “*Çocuk, ölürsem gözüm arkada gitmeyecek kalemimi sana bırakıyorum*” sözleri de Yamaç'ın ne kadar önemli bir yazar olduğunu bizlere göstermektedir” (Kuru, 2016: 170).

“Yamaç, yazdığı ellinin üzerinde kitapla insan, çocuk ve gençlik problemlerini çok yönlü görmemize yardımcı olmaktadır. Her geçen yıl yeni kitaplarla çocuk okurlarının karşısına çıkmaya devam eden Yamaç'ın eserleri de oldukça başarılı olan ve ödül alan eserlerdir” (Kuru, 2016: 164).

1.1. Türkçenin Söz Varlığı

“Söz varlığı, bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” (TDK, 2005: 1807) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımda söz varlığı, bir dilde bulunan yerli ve yabancı bütün sözlerin karşılığı

anlamında kullanılmıştır. “Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlarız” (Aksan, 2006, 7). Söz varlığının içerisinde birçok unsurun bulunduğu görülmektedir. Kelimelerin yanında atasözlerinin, deyimlerin ve kalıp sözlerin de önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır.

“İnsanların tecrübe, gözlem ve görüşlerine dayanan atasözlerine bütün dillerde rastlamak mümkündür. Türk kültürünün ve sözlü edebiyatın zengin ürünlerinden biri de atasözleridir. Atasözleri, yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze kadar ulaşmıştır” (Keklik, 2015: 34).

Aksoy (1988: 37) atasözlerini “atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran, kalıplaşmış biçimleri bulunan ve kamuca benimsenmiş olan özlü sözler” şeklinde tanımlamıştır. Mieder (2004, s. 3) ise atasözlerini “mecazi, sabit ve ezberlenebilir bir biçimi olan ve nesilden nesile aktarılan, bilgelik, doğruluk, ahlaki ve geleneksel görüşleri içeren, halkın genellikle bildiği kısa cümlelerdir” şeklinde tanımlamıştır. “Bir topluma özgü olan atasözleri, o toplumun uzun yüzyıllar boyu belirlenen deneyimlerinin, dünya görüşünün, yaşam biçiminin ve anlatım gücünün sergilendiği sözlerdir” (Aksan, 1996: 181). Bu tanımlardan atasözlerinin kalıplaşmış olduğu, halkın görüşlerini içerdiği, kısa ve özlü cümleler olduğu anlaşılmaktadır.

Söz varlığının diğer önemli bir unsuru ise deyimlerdir. Aksoy (1988), deyimlerin en az iki kelimeyle kurulduğunu, kalıplaşmış sözler olduğunu, kısa ve özlü anlatım araçları olduğunu belirtmiştir. Türkçe Sözlük'te (2005: 576) ise deyim “genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir” şeklinde ifade edilmiştir.

Türkçe deyim bakımından oldukça zengindir. Deyimler yazılı ve sözlü dilde çok sık kullanılmaktadır. Yeşil (2000) insanların mecaz ve yan anlamları olan deyimleri kullanarak soyut düşünebilme becerisini geliştirdiğini ve onların anlatımlarını daha etkin hale getirdiğini vurgulamıştır.

“Dilbilimde, kalıp sözler ya da ilişki sözleri adı verilen ögeler, tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır” (Aksan, 1996: 190).

Dil zenginliklerimizden olan atasözü, deyim ve kalıp sözler kültürümüzün bir unsurudur. Duygu, düşünce ve hayattaki tutumumuzu yansıtan önemli değerlerdendir. Çocuklara bu dil değerlerinin aşamalı bir şekilde ve yerinde kullanımının öğretilmesi gerekmektedir.

Türkçenin eğitimi ve öğretimi açısından atasözleri, deyimler ve kalıp sözlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Çalışkan, 2010; Erol, 2007; Keklik, 2015; Maltepe, 1997; Mert, 2009;). Çocuk edebiyatı eserlerinin Türk dil zenginliği açısından incelenmesiyle bazı araştırmalar bulunmaktadır (Batur ve Yücel, 2012; Gökçe, 2008; Kaya, 2012; Oran, 2015). Bununla birlikte Ayşe Yamaç'ın eserlerini bu açıdan inceleyen araştırma henüz yapılmamıştır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarını, dil zenginliği (atasözleri, deyimler ve kalıp sözler) açısından incelemektir. Bu çalışma Ayşe Yamaç hakkında yapılan ilk çalışmalardan biri olması bakımından da önemlidir.

2. Yöntem

Bu çalışma, betimsel nitelikte bir araştırma olup doküman incelemesi yöntemi esas alınarak gerçekleştirilmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 140-143). Bu çalışmada Ayşe Yamaç'ın eserleri, dil zenginliği bakımından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Çocuk edebiyatı yazarı olan Ayşe Yamaç'ın 27 çocuk romanı bulunmaktadır. Bu çalışmanın örneklemini ise Yamaç'ın 27 çocuk kitabı arasından, 9-12 ve 13-15 yaş aralığına hitap eden “Ali'nin Öyküsü, Dedemin Gizli Defteri, Hayalet Peşinde, İncili Kavak, Bizim Evde Grev Var, Düşlerin Ötesi, Zümrüt Küpeler” adlı eserleri olmak üzere yedi çocuk romanı oluşturmaktadır. Eserler hakkında birtakım bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1: Çalışmada incelenen 7 kitap

Nu	Kitabın adı	Yayınevi	Sayfa	Tür	Yaş
1	Ali'nin Öyküsü	Bu Yayınevi	72	Roman	9-12
2	Dedemin Gizli Defteri	Bu Yayınevi	104	Roman	9-12
3	Hayalet Peşinde	Bu Yayınevi	128	Roman	9-12

4	İncili Kavak	Bu Yayınevi	102	Roman	9-12
5	Bizim Evde Grev Var	Bu Yayınevi	152	Roman	13-15
6	Düşlerin Ötesi	Bu Yayınevi	160	Roman	13-15
7	Zümrüt Kúpeler	Bu Yayınevi	175	Roman	13-15

Tablo 1'de gösterildiği gibi ilk dört kitap 9-12 yaş arası çocuklara yönelikken son üç kitap 13-15 yaş arası çocuklara yöneliktir.

2.1. Veri Toplama Aracı ve Analizi

Ayşe Yamaç'ın yedi romanının dil zenginliği açısından incelendiği bu araştırmada belgesel tarama kullanılmıştır. “Belgesel tarama belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar” (Karasar, 2010: 77). Çalışmada Ayşe Yamaç'ın çocuklar için yazdığı yedi romanı atasözü, deyim ve kalıp sözlerin kullanımı bakımından incelenmiştir.

Deyim ve atasözleri belirlenirken Metin Yurtbaşı'nın Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü, Metin Yurtbaşı'nın Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü ve TDK'nin genel ağ adresindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Bu çalışmada verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veriler çalışmanın amacı doğrultusunda sınıflandırılmıştır.

3. Bulgu ve Yorumlar

Bu kısımda Ayşe Yamaç'ın örneklem olarak alınan eserlerinin atasözü, deyim ve kalıp sözlerinin kullanımı bakımından incelenmesi yapılarak bunlara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Ali'nin Öyküsü Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Ali'nin Öyküsü” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 72 sayfadır. Sorun odaklı yazılan bu eserde, küçük bir çocuk olan Ali'nin hem gerçek hem de hayali bir öyküsü anlatılmaktadır. Anadolu köyünde geçen olaylarda, cahilliğin ne kadar kötü bir şey olduğu vurgulanmaktadır.

“Ali'nin Öyküsü” romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 2'de listelenmiştir:

Tablo 2: Ali'nin Öyküsü Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	-	-
Deyim	56	78
Kalıp Söz	9	18
Toplam	65	96

Tablo 2'de, "Ali'nin Öyküsü" romanında atasözüne ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmadığı görülmektedir. 56'sı farklı olmak üzere, toplam 78 deyim; 9'u farklı olmak üzere, toplam 18 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 96 olduğu görülmektedir.

3.2. Dedemin Gizli Defteri Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

"Dedemin Gizli Defteri" adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 104 sayfadır. Bu eserde, meraklı ve duyarlı bir çocuk olan Yıldız'ın tatilini geçirmek için gittiği Kınalı köyünde başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Eserde şiir, masal, fıkra, mâni, öykü ve günlük gibi edebiyat türleri de yer almaktadır. Bu bağlamda eser, çocuklara edebiyat zevki yaşatması bakımından da önemlidir. "Dedemin Gizli Defteri" romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 3'te listelenmiştir:

Tablo 3: Dedemin Gizli Defteri Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	1	1
Deyim	104	136
Kalıp Söz	26	48
Toplam	131	185

Tablo 3'te, "Dedemin Gizli Defteri" romanında bir farklı atasözünün; 104'ü farklı olmak üzere toplam 136 deyim, 26'sı farklı olmak üzere, toplam 48 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 185 olduğu görülmektedir.

3.3. Hayalet Peşinde Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

"Hayalet Peşinde" adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 128 sayfadır. Bu eserde macerayı seven ve meraklı bir çocuk olan Salih'in Odunpazarı Mahallesinde başından geçen heyecanlı olaylar anlatılmaktadır. Eserde ayrıca, baba sevgisizliğinin ne kadar üzücü olduğu, çocuğu yıprattığı ve huzursuzluğa yol açtığı da görülmektedir. Bu bağlamda eser sorun odaklı oluşturulmuş bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. "Hayalet Peşinde"

romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 4'te listelenmiştir:

Tablo 4: Hayalet Peşinde Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	2	2
Deyim	111	160
Kalıp Söz	24	45
Toplam	137	207

Tablo 4'te, "Hayalet Peşinde" romanında iki farklı atasözünün; 111'i farklı olmak üzere, toplam 160 deyim; 24'ü farklı olmak üzere, toplam 45 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 207 olduğu görülmektedir.

3.4. İncili Kavak Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

"İncili Kavak" adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 102 sayfadır. Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Bu eserde Mıcık, Vendi ve uzaydan gelen Mutlu isimli robotun başından geçen macera dolu ve olağanüstü olaylar anlatılmaktadır. Eserde yardımlaşmanın, iş birliğinin ve arkadaşlık ilişkilerinin ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. İyi ve merhametli insanların her zaman kazandığı, kötülerin ise kaybettiği vurgulanmaktadır. "İncili Kavak" romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 5'te listelenmiştir:

Tablo 5: İncili Kavak Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	1	1
Deyim	74	96
Kalıp Söz	19	48
Toplam Bulgu	94	145

Tablo 5'te, "İncili Kavak" romanında bir farklı atasözünün; 74'ü farklı olmak üzere, toplam 96 deyim; 19'u farklı olmak üzere, toplam 48 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 145 olduğu görülmektedir.

3.5. Bizim Evde Grev Var Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

"Bizim Evde Grev Var" adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 152 sayfadır. Bu kitapta reklam, televizyon ve bilgisayar tutkunu olan Cengiz'in başından geçen komik olaylar anlatılmaktadır. Kitapta ev işlerinde tek kalan

bir annenin de yardıma ne kadar muhtaç olduğu vurgulanmaktadır. “Bizim Evde Grev Var” romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 6’da listelenmiştir:

Tablo 6: Bizim Evde Grev Var Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	11	13
Deyim	159	261
Kalıp Söz	35	75
Toplam	205	349

Tablo 6’da, “Bizim Evde Grev Var” romanında 11’i farklı olmak üzere, toplam 13 atasözünün; 159’u farklı olmak üzere, toplam 261 deyim; 35’i farklı olmak üzere, toplam 75 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgunun sayısının ise 349 olduğu görülmektedir.

3.6. Düşlerin Ötesi Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Düşlerin Ötesi” adlı bu kitap, Bu Yayınevi’nden çıkmış olup 160 sayfadır. Bu kitapta genç bir delikanlı olan Umud’un, Selin adında bir kıza hissettiği sevgi anlatılmaktadır. Eserde ayrıca Umud’un babasından beklediği sevgi ve ilgi üzerinde durulmaktadır. Sorun odaklı yazılan bu eserde Umud’un aile sevgisinden yoksun büyüdüğü ve sevgiye ne kadar muhtaç olduğu dile getirilmektedir. Eserde ayrıca ergenlik dönemi, sınavlar, aşk, sevgi ve gençlik hakkında önemli konular işlendiği görülmektedir. “Düşlerin Ötesi” romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 7’de listelenmiştir:

Tablo 7: Düşlerin Ötesi Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	4	4
Deyim	164	293
Kalıp Söz	20	57
Toplam	188	354

Tablo 7’de, “Düşlerin Ötesi” romanında dört farklı atasözünün; 164’ü farklı olmak üzere, toplam 293 deyim; 20’si farklı olmak üzere, toplam 57 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 354 olduğu görülmektedir.

3.7. Zümrüt Küpeler Romanına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Zümrüt Küpeler” adlı bu kitap, Bu yayınevinden çıkmış olup 175 sayfadır. Bu kitapta, annesinin ölümüne alışmaya çalışan genç bir kız olan Cemile'nin başından geçenler anlatılmaktadır. Kitapta arkadaşlık, sevgi, saygı, yardımlaşma ve aile değerlerinin sıklıkla işlendiği de görülmektedir. Sorun odaklı yazılan bu eserde, psikolojik sorunlarla baş edebilmek için nelerin önemli olduğu da belirtilmektedir. “Zümrüt Küpeler” romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 8’de listelenmiştir:

Tablo 8: Zümrüt Küpeler Romanına İlişkin Bulgular

	Farklı	Toplam
Atasözü	3	3
Deyim	109	196
Kalıp Söz	18	64
Toplam Bulgu	130	263

Tablo 8’de, “Zümrüt Küpeler” romanında üç farklı atasözünün; 109’u farklı olmak üzere, toplam 196 deyim; 18’i farklı olmak üzere, toplam 64 kalıp sözün yer aldığı görülmektedir. Eserdeki toplam bulgu sayısının ise 263 olduğu görülmektedir.

Ayşe Yamaç’ın yedi çocuk romanında yer alan atasözleri, deyimler ve kalıp sözler Tablo 9’da listelenmiştir:

Tablo 9: Ayşe Yamaç’ın Yedi Eserine İlişkin Bulgular

	Eserler							Toplam
	Ali'nin Öyküsü	Dedemin Gizli Defteri	Hayalet Peşinde	İncili Kavak	Bizim Evde Grev Var	Düşlerin Ötesi	Zümrüt Küpeler	
Atasözü	-	1	2	1	13	4	3	24
Deyim	78	136	160	96	261	293	196	1220
Kalıp Söz	18	48	45	48	75	57	64	355
Toplam	96	185	207	145	349	354	263	1599

Tablo 9’da toplam 24 atasözü, 1220 deyim, 355 kalıp söz kullanıldığı görülmektedir. Ele alınan eserlerde en fazla bulgunun deyimlere (1220), en az bulgunun ise atasözlerine (24) ait olduğu görülmektedir. Eserler, kendi

içeriğindeki toplam bulgular bakımından ele alındığında ise Ali'nin Öyküsü 96, Dedemin Gizli Defteri 185, Hayalet Peşinde 207, İncili Kavak 145, Bizim Evde Grev Var 349, Düşlerin Ötesi 354, Zümrüt Küpeler 263 bulgu tespit edildiği görülmektedir. En fazla bulgunun 13-15 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden Bizim Evde Grev Var (349) adlı eserde yer aldığı görülmektedir. En az bulgunun ise 9-12 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden Ali'nin Öyküsü (96) adlı eserde yer aldığı görülmektedir.

Atasözlerinin en fazla Bizim Evde Grev Var (13) adlı eserde kullanıldığı, Ali'nin Öyküsü adlı eserde ise hiç kullanılmadığı görülmektedir. Deyimlerin en fazla Düşlerin Ötesi (293) adlı eserde, en az ise Ali'nin Öyküsü (78) adlı eserde kullanıldığı görülmektedir. Kalıp sözlerin ise en fazla Bizim Evde Grev Var (75) adlı eserde, en az ise Ali'nin Öyküsü (18) adlı eserde bulunduğu görülmektedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ayşe Yamaç'ın eserleri dil zenginliği ve Türkçe öğretimine katkı bakımından atasözü, deyim ve kalıp sözlerin kullanımı açısından incelenmiştir. Yedi eserin incelendiği bu çalışmada, 22'si farklı olmak üzere toplamda 24 atasözünün, 777'si farklı olmak üzere, toplamda 1.220 deyim ve 151'i farklı olmak üzere, toplamda 355 kalıp söz kullanılmıştır. Yedi eserde atasözü, deyim ve kalıp sözün toplamda 1.599 kere geçtiği belirlenmiştir.

Gökçe'nin (2008) *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı* adlı çalışmasında, yazarın 12 kitabındaki 67 öykü incelenmiştir. Bu çalışmada toplamda iki atasözü, 1.334 deyim ve 42 kalıp sözün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kaya (2012)'nin *Emine Işınsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmasında örneklem olarak Işınsu'nun üç romanı ele alınmıştır. Işınsu'nun eserlerinde örneklem olarak seçilen ilk, orta ve son 10 sayfalarında Türkçe öğretimi bakımından atasözü, deyim ve kalıp sözler kelimelerin kullanımı açısından incelenmiştir. 90 sayfalık bölümün tarandığı bu eserlerde 605'i farklı olmak üzere, toplamda 905 deyim; 61'i farklı olmak üzere toplamda 70 kalıp söz ve beşi farklı atasözü kullanıldığı belirlenmiştir.

Oran (2015)'nin *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değerler eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* adlı çalışmada, örneklem olarak Ural'ın 30

hikâyesi ele alınmıştır. 30 çocuk kitabının tarandığı bu çalışmada 478'i farklı olmak üzere, toplamda 525 deyim; 102'si farklı olmak üzere, toplamda 111 kalıp söz ve 28 atasözünün kullanıldığı tespit edilmiştir.

Batur ve Yücel (2012)'in *Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı* adlı çalışmasında örneklem olarak Ahmet Efe'nin çocuk hikâyeleri ele alınmıştır. Ahmet Efe'nin hikâyeleri, Türkçe öğretimine katkısı bakımından atasözü, deyim ve kalıp sözler kullanımı açısından incelenmiştir. Bu hikâyelerde atasözünün az, deyim ve kalıp söz kelimelerin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Yukarıdaki çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışmanın sonucu karşılaştırıldığında, Ayşe Yamaç'ın yedi eserinde atasözlerinin sınırlı sayıda; ancak deyim ve kalıp sözlerin çok fazla kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Türkçe eğitimi ve öğretiminde, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış ve dil zenginliği açısından yeterli olan eserlerle karşı karşıya getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Ayşe Yamaç'ın çocuk romanları öğretmen, anne, baba ve çocuklara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (1996), *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, D. (2006), *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksoy A. Ö. (1988). *Atasözleri ve deyimler Sözlüğü 1*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı. *Turkish Studies*, 7(4), 1031-1049.

Çalışkan, N. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde söz varlığını geliştirme: Kavramsal anahtarlar aracılığıyla deyim öğretimi, *Turkish Studies*, 5 (4), 258-275.

Erol, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde kalıp sözler üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

<https://www.ayseyamac.blogspot.com.tr> (09.09.2017).

İpşiroğlu, Z. (2008). Çağdaş Çocuk ve Gençlik Yazınının Türkiye'deki İşlevi, Gelişimi ve Konumu. *Çağdaş Türk Yazını* (Hazırlayan: Zehra İpşiroğlu). İstanbul: Toroslu Kitaplığı, (s. 171-192).

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. Baskı). Ankara: Nobel.

Kaya, M. (2012). *Emine Işinsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Keklik, S. (2015). Atasözlerinin öğretimine ilişkin bir öneri: atasözlerinin anlamlarına göre derecelendirilmesi, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 32-48.

Kuru, H. (2016). Çağdaş çocuk edebiyatı yazarı Ayşe Yamaç ile söyleşi, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 162-182.

Mert, E. L. (2009). Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde sözcük belirlenme çalışmalarının önemi ve “deyim” kazandırmaya yönelik etkinlik önerileri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 83-93.

Maltepe, S. (1997). *Deyimlerimizin yapısal özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Mieder, W. (2004). *Proverbs: A handbook*. London: Greenwood Press.

Oran, G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (1. Baskı). İzmir: Tudem Yayınları.

Şimşek, T. (2006). *Çocuk edebiyatı, Türk edebiyatı tarihi 4*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Şirin, M. R. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakıf Yayınları.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük* (10. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yalçın, A. ve Aytaş G. (2012). *Çocuk edebiyatı* (6. baskı) Ankara: Akçağ Yayınları.

Yeşil, H. (2000). Çocuk kitaplarındaki atasözünü ve deyimlerin önemi, S. Sever (Yay. Haz.), *1. Ulusal Çocuk Kitaplar Sempozyumu*, (20–21 Ocak 2000), (s. 244–252), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış atasözleri sözlüğü* (10. baskı.), İstanbul: Excellence Publishing Yayınları.

İncelenen Eserler

Yamaç, A. (2011a). *İncili kavak* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2011b). *Ali'nin öyküsü* (7. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2011c). *Dedemin gizli defteri* (3. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2012a). *Zümrüt küpeler* (1. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2012b). *Düşlerin ötesi* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2013a). *Bizim evde grev var* (4. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.

Yamaç, A. (2013b). *Hayalet peşinde* (5. baskı). İstanbul: Bu Yayınevi.